لبیک یا حسین
هیهات منا الذلة
السلام علیک یا اباعبدالله، و علی الارواح التی حلت بفنائک، علیک منی سلام الله ابدا ما بقیت و بقی اللیل و النهار،
و لا جعله الله آخر العهد منی لزیارتکم السلام علی الحسین، و علی علی بن الحسین، و علی اولاد الحسین، و علی اصحاب الحسین

شعر آیینی

برداشتی از درددل‌های بیشتر اسیران روزمرگی‌های امروز که توسط دام‌های رنگارنگ دنیا از وادی عشق حضرت اباعبدالله(ع) دور افتاده‌اند:

قد می‌کشید آهسته، بی‌جنجال با من
عشق شما در سینه‌ام هر سال با من
در تکیه‌ها بودیم شب‌های محرم
احمد، سیاوش، قاسم و اقبال با من
یک شال سبز کربلایی داشتم که
دعوایشان می‌شد سرِ آن شال با من
گشتند در برپایی هیَات شریک آه
آن دوستان اهل شور و حال با من
خرج برنج نذری‌اش با بچه‌ها بود
بشقاب و دیگ و قاشق و چنگال با من
گفتند تا من نوحه‌خوان باشم و خواندم
طی شد محرم‌ها بر این منوال با من
خوشحال بودم که دمی همراه می‌شد
دل‌های از عشق تو مالامال با من
تا آنکه رَأَسَت را شبی در خواب دیدم
من بودم و آن قبله آمال با من
دیدار رویت بر سر نی کرد آن شب
کاری شبیه ذکر «حَوِّل حال...» با من
از غربت و تنهایی‌اَت هرچند گفتند
چشمانتان بی‌هیچ قیل‌وقال با من،
همراه شد نور امیدی ماورایی
با دیدنت در اوج استیصال با من
باقی نماند از بار دنیا با نگاهت
حتی به قدر کمتر از مثقال با من
گفتم: «شکسته بال من...» گفتید: خاموش!
خود را رها کن در هوایم، بال با من!...
اسب تو تنها بود و گویی حرف می‌زد
بانگ غم‌انگیز تو از گودال با من
با دیدنش آقا نمی‌دانی چه ها کرد
آن قطره‌های خون روی یال با من!...
اما ربود آن حال خوش را تا نسازد
این سرنوشت رو به اضمحلال با من؟
دنیا الک کرد و کسی از عاشقانت
باقی نمانده کنج این غربال با من
آقا شما که خوب می‌دانی چه کرده،
این روزگار وحشی دجال با من!
پس دستگیرم شو که اینجا بعد یک
عمر،
من ماندم و یک مشت کور و لال با من!...

شعر از: مهدی ناصریان، شرکت پالایش نفت بندرعباس

تربیت دینی در مکتب امام حسین(ع)

خانواده یکی از ارکان اساسی و محل تربیت فرد و بنیان سلامت اجتماعی محسوب می‌شود و در دین مبین اسلام از جایگاه بسیار بالایی برخوردار است. اسلام خواستار موفقیت تربیتی در خانواده است و خانواده دینی در صورتی موفق و آرمانی خواهد بود که اساس و پایه‌ریزی آن در تمام ابعاد زندگی و همچنین الگوپذیری‌اش بر محوریت سیره تربیتی اهل بیت(ع) باشد. در مطلب پیش‌رو، بر آنیم با نگاهی کوتاه به سیره تربیتی امام حسین(ع)، به برخی از موارد مهم و اساسی اشاره کنیم و آنها را مورد بررسی قرار دهیم.

۱-احترام به مقدسات و شعائر دینی

از وظایف مهم خانواده، توجه و اهمیت دادن به انجام واجبات الهی و ترک محرمات و آموزش دادن آن به فرزندان است. نماد مهم دینی که در سیره تربیتی امام حسین(ع) کاملا مشهود و جلوه‌گر است. امام حسین(ع) به ما آموخت که چگونه باید به مقدسات اهمیت داد. در ادامه به مواردی از این احترام حسینی اشاره می‌کنیم.

الف) نماز و نماز اول وقت

اهمیت به نماز و نماز اول وقت یکی از اساسی‌ترین الگوپذیری‌ها در سیره تربیتی امام حسین(ع) است. امام حسین(ع) به ما آموخت، حتی در روز عاشورا هنگام وقت نماز و در میان آماج تیر و سنگ از سوی دشمن، می‌توان نماز را اقامه کرد. این مسئله نشان می‌دهد که اقامه نماز هنگام جنگ هم تعطیل‌بردار نیست.

ب) عزای امام حسین(ع) در محرم و صفر

یکی از شعائر دینی مذهبی بسیار مهم، حفظ مکتب و نهضت امام حسین(ع) و توجه و اهمیت دادن به آن در ماه‌های محرم و صفر است. محرم و صفر ماه‌های یادآوری دلاوری‌ها، شهادت‌ها و ایثارگری‌های امام حسین(ع) و یاران باوفایش در کربلاست. امام رضا(ع) درباره برپایی عزای امام حسین(ع) می‌فرماید: هنگامی که ماه محرم فرا می‌رسید، کسی پدرم را خندان نمی‌دید و همواره محزون و غمگین بود تا روز دهم عاشورا و آن روز، روز مصیبت، حزن و اندوه و گریه پدرم بود و می‌فرمود امروز روزی است که حسین(ع) شهید شده است.

ج) حرمت کعبه

حج و اعمال آن از شعائر دینی مذهبی بسیار مهم مسلمانان است و اهمیت برپایی آن در قرآن و روایات به‌وضوح بیان شده است. امام حسین(ع) برای احترام و حفظ حرمت کعبه و حج، در روز هشتم ذی‌الحجه (یعنی روز ترویه) برای آنکه مبادا خونی در مکه ریخته شود، حج را نیمه تمام رها کرده و این شهر را به قصد کوفه ترک کرد.

۲-عبادت و نیایش

عبادت، دعا و نیایش، نیاز فطری هر انسان و از ضرورت‌های زندگی بشر محسوب می‌شود. در مذاهب مختلف، به‌ویژه در دین مبین اسلام به این ندای فطرت‌جویانه انسان‌ها توجه و اهمیت خاصی داده شده است. با کمی دقت در دعا و نیایش‌های ائمه معصومین(ع) کاملا مشاهده می‌کنیم که دعا و نیایش آنان قدرت معنوی بسیار بالایی دارد. از جمله این نیایش‌ها که دارای مضامین بسیار عالیه‌ای است، دعای عرفه امام حسین(ع) است. بهره‌مندی خانواده از این نیایش‌ها و دعاها اثرات بسیار خوبی در تربیت خانواده دارد.

الف) نیایش و حفاظت از آلودگی‌های اخلاقی

خانواده دینی برای حفظ همسر و فرزندان خود از آلودگی‌های غیراخلاقی در مرحله اول نیاز به دعا و نیایش به درگاه الهی دارد. امام سجاد(ع) در دعای بیست و پنجم صحیفه سجادیه با خداوند متعال چنین سخن می‌گوید: پروردگارا خانواده‌ام را درباره آنچه از تو طلب می‌کنم، یاورم گردان. خدایا من و ذریه‌ام را از شیطان رانده شده پناه ده.

ب-نیایش و آرامش در خانواده

ارتباط با خداوند موجب آرامش انسان می‌شود. خانواده‌ای از آرامش برخوردار است که تمامی اعضای آن توجه به عبادت و نیایش را سرلوحه زندگی‌شان قرار دهند. حضرت امام حسین(ع) در تمامی حالات و در بحرانی‌ترین پیشامدها با یاد خدا آرامش می‌یافت و این اطمینان قلبی را به خانواده و یارانش نیز منتقل می‌کرد که به چند نمونه از عبادت و نیایش آن حضرت می‌پردازیم:

۱-مناجات عارفانه امام حسین(ع) با معبودش در روز عرفه.

۲-امام حسین(ع) در شب عاشورا مهلت گرفت که بتواند تا به صبح به نماز و قرآن و ذکر و مناجات با خداوند بپردازد.

۳-صبح عاشورا لشکر دشمن در حال عزیمت به طرف امام حسین(ع) و یارانش بود که حضرت فرمود: خدایا در هر گرفتاری تو تکیه‌گاه منی.

۴-طبق نقل منابع تاریخی، امام حسین(ع) [قبل عزیمت به سوی مکه] بارها به زیارت جد بزرگوارش، رسول گرامی اسلام(ص) نائل شد. بنا به نقل خطیب خوارزمی، همان شب که امام حسین(ع) از مجلس ولید خارج شد، به حرم رسول خدا(ص) وارد شد و با این جملات به زیارت آن حضرت پرداخت: درود بر تو ای رسول خدا. من حسین فرزند تو و فرزندزاده تو هستم. من سبطی هستم (فرزند شایسته تو هستم) که برای هدایت و رهبری امت، مرا جانشین خود قرار داده‌ای. ای پیامبر خدا، اینک آنها مرا تضعیف کرده و آن مقام معنوی مرا حفظ نکرده‌اند و این است شکایت من به پیشگاه تو تا به ملاقات تو بشتابم.

۵-امام حسین(ع) پس از تصمیم حرکت به سوی کوفه، در شب دوم و برای دومین بار به زیارت حرم پیامبر خدا(ص) رفت. بنا به نقل خوارزمی، امام آن شب را تا به صبح در کنار قبر پیامبر(ص) مشغول عبادت و مناجات با پروردگار بود.

۳-محبت و مهربانی به همسر و فرزندان

محبت و مهربانی به همسر و فرزندان، نقش مهم و موثری در تربیت دینی دارد. خانمی که از محبت همسرش برخوردار باشد، روحی سرشار از عاطفه، آرامش و احساس دارد و می‌تواند فرزندانش را خوب تربیت کند و برعکس آن، اگر روح او مورد تهاجم قرار گیرد، شخصیت وی در منظر فرزندان تحقیر شود و مورد اهانت قرار گیرد، بدیهی است که روان سالمی نخواهد داشت. بنابراین آرامش خود را از دست می‌دهد و اضطراب و نگرانی او در فرزندان نیز اثر می‌گذارد. محبت‌ورزی و برخورد عاطفی به ایجاد احساس کرامت نفس در کودکان کمک می‌کند. به علم و تجربه ثابت شده است کسانی که در کانون مهر و عاطفه خانواده از محبت سیراب شده‌اند و در این زمینه کمبودی احساس نمی‌کنند، کمتر در معرض آسیب‌های اجتماعی قرار می‌گیرند. محبت و مهربانی به همسر و فرزند را باید از مکتب امام حسین(ع) آموخت، زیرا امام حسین(ع) همسر و فرزندانش را مورد محبت و احترام قرار می‌داد. حضرت امام حسین(ع) با بیان اشعاری، بالاترین سطوح تکریم همسر و فرزندانش را به تصویر می‌کشد. در کتاب بحارالانوار، جلد ۴۵، صفحه ۴۷ آمده است که ایشان درباره دخترش حضرت سکینه و همسرش رباب چنین می‌سراید: سوگند به جان تو، سوگند، من خانه‌ای را دوست دارم که در آن سکینه و رباب باشند. من آنها را دوست دارم و اموال خود را به آنان می‌بخشم، به کسی سزاوار نیست که مرا سرزنش کند.

۴-مواسات یا حس نوع‌دوستی

مواسات حس نوع‌دوستی از زیباترین ارتباط عمومی انسان‌ها با یکدیگر است. از جلوه‌های زیبا در زندگی انسان‌ها حس نوع‌دوستی است که هر خانواده مسلمان باید این صفت را در خود تقویت کند، زیرا دوستی موجب تقرب انسان به خداوند است. امام صادق(ع) در این باره می‌فرمایند: با دستگیری از برادرانتان خود را به خداوند متعال نزدیک سازید.

جلوه‌های مواسات و حس نوع‌دوستی را می‌توان در نهضت کربلا کاملا مشاهده کرد. همچنین اوج مواسات و همدلی را می‌توان در وجود حضرت ابوالفضل(ع) دید که با لب تشنه وارد فرات شد و با آنکه می‌توانست آب بنوشد، اما از نهر بیرون آمد تا آب را به حرم برساند و کودکان تشنه حرم را سیراب کند. در زیارت ناحیه مقدسه و از زبان امام مهدی(ع) به حضرت ابوالفضل(ع) این‌گونه سلام شده است: سلام بر ابوالفضل عباس، فرزند امیر مؤمنان؛ از خود درگذرنده با جان برای برادر، برگیرنده از دیروزش برای فردایش، فدایی او، نگهدارنده، کوشنده برای رساندن آب به او و کسی که دست‌هایش بُریده شد. این روحیه مواسات، همدلی و نوع‌دوستی، پیام همه شهدای کربلا به خانواده‌هاست تا فرزندان خود را با مکتب امام حسین(ع) این‌گونه تربیت و آشنا کنند.

۵-ایجاد خودباوری و کرامت نفس

کرامت، عزت‌نفس و خودباوری یکی از تمایلات عالیه انسان‌هاست. عزت‌نفس است که به قضای حکیمانه الهی با سرشت بشر آمیخته شده و در نهاد آدمیان ریشه فطری دارد و تمام مردم به‌طور طبیعی به شرافت و عزت‌نفس متمایل هستند و از آن خشنود می‌شوند و از پستی و فرومایگی متنفرند. بسیاری از مشکلات انسان‌ها، به‌ویژه جوانان از نداشتن روحیه اعتمادبه‌نفس و خودباوری، ناشی می‌شود و براساس فرمایشات امامان معصوم ترس از ورود به اجتماع و اظهار اندیشه‌ها، نپذیرفتن مسئولیت و بسیاری از ناکامی‌ها و شکست‌ها عوارضی است که پیامد حقارت و ذلت‌نفس است. پیامبر گرامی اسلام در این باره می‌فرمایند: «اگر حاجتی به دیگران دارید، با عزت‌نفس بخواهید و خود را ذلیل نکنید». عزت‌نفس است که به انسان شخصیت و شرافت می‌بخشد و انسان را از هرگونه پستی، زبونی و تن دادن به ذلت بازمی‌دارد. امام حسین(ع) به همه انسان‌ها درس آزادگی، عزت‌نفس و داشتن روحیه کرامت نفس را آموخت. در ادامه به مواردی می‌پردازیم:

الف) امام حسین(ع) در روز عاشورا در مقابل نبرد با دشمنان اسلام در ضمن سخنانی چنین فرمود: «به خدا، قسم آنچه را از من می‌خواهند(تسلیم شدن) را نخواهم پذیرفت. هیهات که من جانب ذلت را بگیرم، این را خدا و رسول و دامان‌های پاک عترت و جان‌های غیرتمند و باعزت نمی‌پذیرند. هرگز اطاعت فرومایگان را بر شهادت کریمانه ترجیح نخواهم داد».

ب) امام حسین(ع) در سخنانی می‌فرماید: عبیدالله بن‌زیاد مرا در پذیرش یکی از دو راه، مجبور کرده است: بین مرگ و ذلت، اما هیهات که ما ذلت و خواری را بپذیریم. خداوند، رسول او، مومنین و دامن‌های پاک و غیرتمندان بر ما نمی‌پسندند که اطاعت فرومایگان و پس‌فطرتان را بر مرگ باعزت و شرافتمندانه ترجیح دهیم.

ج) هنگامی که می‌خواستند به زور از امام حسین(ع) برای یزید بیعت بگیرند، ایشان با رد درخواست آنها این‌گونه فرمود: «به خدا سوگند، نه دست ذلت به آنان می‌دهم و نه چون بردگان تسلیم حکومتشان می‌شوم».

۶-عفاف و حجاب

یکی از ضروریات دین مبین اسلام، حفظ حجاب و پوشش شرعی بانوان است. همچنین حفظ دیدگان زن و مرد از نگاه نامحرم از واجبات بوده و قرآن به‌صراحت به آن پرداخته است. کرامت انسانی زن، در سایه عفاف او تامین می‌شود. حجاب یکی از احکام دینی است که برای عفیف‌ساختن و پاکدامنی زن و حفظ جامعه از آلودگی‌های غیراخلاقی تشریع شده است. یکی از اهداف نهضت عاشورا، احیای ارزش‌های دینی بود و در سایه آن حجاب و عفاف زن مسلمان نیز جایگاه خود را یافت و امام حسین(ع) و زینب کبری(س) و دودمان رسالت، چه با سخنانشان و چه با نحوه عملشان، یادآور این گوهر ناب شدند. برای زنان، زینب کبری(س) و خاندان امام حسین(ع)، الگوی حجاب و عفاف هستند. آنها در عین مشارکت در حماسه عظیم عاشورا و ادای رسالت حساس و خطیر اجتماعی، متانت و عفاف را هم مراعات کردند و اسوه همگان شدند. برای نمونه به موارد ذیل اشاره می‌کنیم:

الف) همچنین حضرت زینب(س) در کاخ یزید خطبه‌ای بی‌نظیر ایراد کرد و درباره حجاب فرمود: «آیا این عدالت است که همسران و کنیزان خودت را در پشت پرده‌ها قرار داده‌ای، ولی دختران رسول خدا(ص) را به عنوان اسیر روانه کرده، پرده‌های حرمت آنان را دریده، چهره‌هایشان را آشکار ساخته‌ای و زیر سلطه دشمنان از شهری به شهری می‌گردانی، آن‌گونه که مردم شهرها، آبادی‌ها، قلعه‌ها و بیابان‌ها به آنان می‌نگرند و دور و نزدیک، چهره آنان را تماشا می‌کنند؟

نویسنده: (حجت‌الاسلام والمسلمین، سلطان علی مردادی)